

ELS DINERS DE L'ESGLÉSIA

Resum

La finalitat de l'Església és espiritual: conduir a les persones fins a Crist; però per dur a terme aquesta missió, necessita comptar amb uns mitjans materials. Per això és legítim que l'Església tingui béns i accepti donatius i subvencions. Ara bé, tota l'economia de l'Església ha d'estar subordinada a la seva fi sobrenatural. En el dret canònic es concreten quins són els fins propis de l'Església: "sostenir el culte diví, sustentar honestament el clergat i altres ministres, i fer les obres d'apostolat sagrat i de caritat, sobretot amb els necessitats" (canon 1254 § 2).

Convé fer una anotació important, perquè solem parlar de "l'Església" o dels "capellans" com si fos una única entitat, però l'Església és molt plural: està formada per multitud de diòcesis, parròquies, congregacions i associacions, totes elles amb capacitat jurídica per administrar els seus béns. De fet, només a Espanya hi ha 70 Diòcesis, centenars d'Ordres i Congregacions religioses, 23.000 parròquies, més de 14.000 associacions i fundacions; cadascuna d'aquestes entitats té capacitat jurídica per administrar béns.

El tema dels diners de l'Església és delicat perquè es presta al sensacionalisme d'alguns mitjans de comunicació, fonamentats moltes vegades en "mitges veritat"s. Hi ha mites que es repeteixen regularment.

1. L'origen dels fons de l'Església

Les fonts principals de recursos de l'Església són:

- a) Les aportacions directes i voluntàries dels fidels, per diferents vies com col·lectes, donatius, herències.
- b) L'assignació tributària, que és un sistema establert en 2007, pel que l'Estat espanyol fa entrega a l'Església de la quantitat que els contribuents decideixen lliurement aportar. És fals que l'Estat subvencioni l'Església, perquè els qui la sostenen són els contribuents que assenyalen la casella a favor de l'Església en la seva Declaració de la Renda.
- c) Els fons procedents del patrimoni de la pròpia Església. Aquesta font, tenint present la importància quantitativa, és petita, està sotmesa a un control fiscal i comptable equivalent al de qualsevol altra entitat civil.
- d) Subvencions de les administracions públiques per a rehabilitació de temples, o bé per a ensenyament, sanitat, acció social. Són projectes que beneficien a tots i en els quals l'Estat col·labora.

En el cas de la nostra Diòcesi (les parròquies i el bisbat), l'assignació tributària suposa al voltant de l'30% dels ingressos i les aportacions dels fidels el 32%; el 25% procedeix

d'ingressos de patrimoni (lloguers, ingressos financers) i al voltant de l'13% procedeixen d'altres serveis i subvencions. Els diners que gestiona la nostra Diòcesi és de 3 milions d'euros aproximadament. A això s'ha d'afegir tot el que realitza Càritas, amb un pressupost similar, al voltant dels 3 milions d'euros (2 milions directament i 1 milió a través de Mestral Inserció).

2. Les despeses de l'Església

A què es dediquen aquests diners? Com hem dit, fonamentalment a les accions pròpies de l'Església. Entre les despeses més importants hi figuren:

- a) La sustentació dels clergat. Els sacerdots mereixen rebre una retribució que sigui digna i justa (cf. CIC 281, 1). A la nostra Diòcesi està establert que tots els sacerdots, tant en actiu com jubilats, perceben la mateixa retribució base, que enguany són 1.025,88 € nets. Els bisbes rebem a través de la Conferència Episcopal una quantitat de 1.285,43 €.
- b) La retribució de personal seglar que hi ha a la Cúria, Cases Sacerdotals, Sagristans, etc.
- c) Conservació d'edificis i despeses de funcionament. Aquesta quantitat sol ser elevada, perquè disposam d'edificis molt grans i molt antics, que requereixen una inversió constant per al seu manteniment. L'Església gestiona un important patrimoni, que és font de riquesa i valor per a tota la societat espanyola.
- d) Accions pastorals tant a nivell diocesà com a les parròquies (culte, catequesi, activitats amb els fillets i joves, etc.)
- e) Obres assistencials i aportacions a Càritas
- f) Aportacions a l'Església universal bé a la Santa Seu (òbol de Sant Pere) bé a missions, Mans Unides, etc. Són moltes les persones que es beneficien de tota aquesta activitat de l'Església.

A la nostra Diòcesi, la despesa més fort que fan bisbat i parròquies és la conservació del patrimoni (49%). Per retribució del clergat no es dedica molt (8%), perquè hi ha molts jubilats i la retribució de personal seglar és un 13% del pressupost.

3. Les propietats de l'Església

Cadascuna de les 40.000 institucions d'Església, que estan registrades legalment, pot posseir uns béns per complir amb la seva missió, com pot fer qualsevol institució civil, social, esportiva, científica o acadèmica.

És un tema recurrent que l'Església ha immatriculat béns sense tenir dret a això. Immatricular consisteix en inscriure per primera vegada un bé en el registre de la propietat. El registre va ser creat a Espanya el 1863. No obstant això, el decret impedia a l'Església immatricular els temples (no la resta de propietats), perquè es considerava que la seva propietat era evident i que no podien ser objecte de comerç. El 1998 es

van modificar alguns articles del reglament hipotecari i es va permetre a l'Església inscriure aquells béns que des de temps immemorial li corresponen, manté i posa a disposició de la societat. L'any 2015 es va realitzar una nova modificació de la Llei hipotecària, que va reservar a les administracions públiques aquesta possibilitat.

La polèmica creada sobre aquest tema és artificial i el mateix govern reconeix que les immatriculacions es van fer de manera correcta. A la nostra Diòcesi es van inmatricular en el seu moment els temples i les cases parroquials. En fer-ho, no es va adquirir la seva propietat, sinó que es va reconèixer públicament el que era ja sabut per tots.

L'Església administra, té cura i posa a disposició de tots aquests béns, que compleixen una funció religiosa, i també, en molts casos, una funció cultural. En la seva immensa majoria, aquests béns generen importants costos de manteniment i conservació per a l'Església.

4. Els privilegis de l'Església. El règim fiscal de l'Església

Es diu també que l'Església manté privilegis perquè no paga l'IBI, però ni les ONG, ni altres associacions, fundacions, institucions, ni les altres confessions paguen l'IBI. Això és així per la Llei de Mecenatge que es va aprovar l'any 2002. Aquesta Llei reconeix que hi ha multitud d'associacions, institucions, o fundacions que realitzen una gran tasca que beneficia tota la societat i d'aquesta manera, l'Estat els dona suport no cobrant l'IBI. No hi ha cap règim especial, únic o diferent per a l'Església.

5. Els fons comuns

Per evitar diferències excessives entre unes entitats i altres, s'estableixen el que s'anomena un "Fons comú", al qual tots aporten i amb aquesta aportació es compensa a les entitats més febles. A nivell nacional hi ha el "Fons comú interdiocesà" a la Conferència Episcopal. A la nostra Diòcesi tenim el sistema de "quota diocesana": totes les parròquies i entitats diocesanes aporten a la caixa diocesana el 10% dels seus ingressos. Amb aquesta aportació s'atén a les parròquies o entitats amb més necessitats (70%) i al Fons de sustentació del clergat (30%).

6. Corrupció (econòmica) a l'Església

Com en totes les institucions, es poden donar casos de corrupció. En el cas de l'Església resulten més dolorosos, perquè contradiu radicalment el que predica i proposa com a model de vida.

Es donen també amb freqüència errors en la gestió: inversions fetes amb bona intenció però que suposen després una gran càrrega per a la Diòcesi, inversions financeres que resulten ser un frau, venda d'immobles a baix preu, sobre costos en obres realitzades, etc.

Tot això aconsella incrementar els organismes de decisió i de control, de manera que la decisió d'una inversió o una compra compti amb el suficient assessorament. És bo, a més, comptar amb professionals per realitzar aquestes tasques.

7. Créixer en transparència

En el tema de la transparència s'han donat avenços importants, tot i que queda molt per fer. En els últims anys, s'han creat oficines de transparència tant a nivell nacional com diocesà, s'han posat en marxa portals de transparència, es publiquen memòries d'activitats, s'ha millorat el pla comptable i els programes de gestió, s'han elaborat manuals de bones pràctiques (per a inversions, licitació d'obres, contractació de serveis).

L'Església (cadascuna de les seves entitats) ha de retre compte del que ha rebut i a què ho ha destinat. La transparència facilita un cert control de la institució per part dels ciutadans i la societat civil i suposa una eina fonamental per lluitar contra la corrupció.

8. Ajudar a l'Església en les seves necessitats

"Ajudar l'Església en les seves necessitats" és un deure dels fidels cristians. Les formes d'ajudar són diverses:

- a) Marcar la casella de l'Església catòlica a la declaració de la renda
- b) Fent aportacions. La subscripció periòdica és el model més desitjable de finançament de l'Església. S'ha de tenir en compte que aquestes aportacions poden desgravar. A nivell nacional hi ha un portal per fer donatius que es diu "Dono a la meva Església".
- c) Deixant béns en testament a alguna de les entitats de l'Església; es pot assenyalar una finalitat concreta.

En qualsevol cas és important avançar cap al "sosteniment ple", és a dir, que els catòlics siguin conscients que els correspon principalment a ells sostenir econòmicament la seva Església.

LOS DINEROS DE LA IGLESIA

Resumen

La finalidad de la Iglesia es espiritual: conducir a las personas hasta Cristo, pero para llevar a cabo esta misión, necesita contar con unos medios materiales. Por eso es legítimo que la Iglesia posea bienes y acepte donativos y subvenciones. Ahora bien, toda la economía de la Iglesia ha de estar subordinada a su fin sobrenatural. En el derecho canónico se concretan cuáles son los fines propios de la Iglesia: “sostener el culto divino, sustentar honestamente al clero y demás ministros, y hacer las obras de apostolado sagrado y de caridad, sobre todo con los necesitados” (canon 1254 § 2).

Conviene hacer una anotación importante, porque solemos hablar de “la Iglesia” o “los curas” como si fuera una única entidad, pero la Iglesia es muy plural: está formada por multitud de diócesis, parroquias, congregaciones y asociaciones, todas ellas con capacidad jurídica para administrar sus bienes. De hecho, sólo en España hay 70 Diócesis, cientos de Órdenes y Congregaciones religiosas, 23.000 parroquias, más de 14.000 Asociaciones y Fundaciones; cada una de estas entidades tiene capacidad jurídica para administrar bienes.

El tema de los dineros de la Iglesia es delicado porque se presta al sensacionalismo barato de los medios de comunicación, basados muchas veces en medias verdades. Existen mitos que se repiten regularmente.

1. El origen de los fondos de la Iglesia

Las fuentes principales de recursos de la Iglesia son:

- a) Las aportaciones directas y voluntarias de los fieles, por diferentes cauces como colectas, donativos, legados, herencias.
- b) La asignación tributaria, que es un sistema establecido en 2007, por el que el Estado español entrega a la Iglesia la cantidad que los contribuyentes deciden libremente entregar. Es falso que el Estado subvencione a la Iglesia, porque quien la sostiene son los contribuyentes que señalan la casilla a favor de la Iglesia en su Declaración de la Renta.
- c) Los fondos procedentes del patrimonio de la propia Iglesia. Esta fuente, cuya importancia cuantitativa es pequeña, está sometida a un control fiscal y contable equivalente al de cualquier otra entidad civil.
- d) Subvenciones de las Administraciones públicas para rehabilitación de templos, o bien para enseñanza, sanidad, acción social. Son proyectos que benefician a todos y en los que el Estado colabora.

En el caso de nuestra Diócesis (las parroquias y el obispado), la asignación tributaria supone en torno al 30 % de los ingresos y las aportaciones de los fieles el 32 %; el 25 %

procede de ingresos de patrimonio (alquileres, ingresos financieros) y en torno al 13 % proceden de otros servicios y subvenciones. El dinero que gestiona nuestra Diócesis es de 3 millones de euros aproximadamente. A ello hay que sumar todo lo que realiza Cáritas, con un presupuesto similar, en torno a los 3 millones de euros (2 millones directamente y 1 millón a través de Mestral Inserció).

2. Los gastos de la Iglesia

¿A qué se dedica este dinero? Como hemos dicho, fundamentalmente a las acciones propias de la Iglesia. Entre los gastos más importantes está:

- a) La sustentación del clero. Los sacerdotes merecen recibir una retribución que sea digna y justa (cf. CIC 281, 1). En nuestra Diócesis está establecido que todos los sacerdotes, tanto en activo como jubilados, perciben la misma retribución base, que este año son 1.025,88 € netos. Los obispos recibimos a través de la Conferencia Episcopal una cantidad de 1.285,43 €.
- b) La retribución del personal seglar que hay en la Curia, Casas Sacerdotales, Sacristanes, etc.
- c) Conservación de edificios y gastos de funcionamiento. Esta cantidad suele ser elevada, porque disponemos de edificios muy grandes y muy antiguos, que requieren una inversión constante para su mantenimiento. La Iglesia gestiona un importante patrimonio, que es fuente de riqueza y valor para toda la sociedad española.
- d) Acciones pastorales tanto a nivel diocesano como en las parroquias (culto, catequesis, actividades con los niños y jóvenes, etc.)
- e) Obras asistenciales y aportaciones a Cáritas
- f) Aportaciones a la Iglesia universal bien a la Santa Sede (óbolo de San Pedro) bien a misiones, Manos Unidas, etc.

En nuestra Diócesis, el gasto más fuerte que hacen obispado y parroquias es el destinado a conservar el patrimonio (49 %). Para retribución del clero no se dedica mucho (8 %), porque hay muchos jubilados y la retribución del personal seglar es un 13 % del presupuesto. En acciones pastorales se dedica un 4 % del presupuesto aproximadamente y en obras asistenciales en torno al 6 %.

3. Las propiedades de la Iglesia

Cada una de las 40.000 instituciones de Iglesia, que están registradas legalmente, puede poseer unos bienes para cumplir con su misión, como puede hacer cualquier institución civil, social, deportiva, científica o académica.

Es un tema recurrente que la Iglesia ha inmatriculado bienes sin tener derecho a ello. Inmatricular consiste en inscribir por primera vez un bien en el registro de la propiedad. El registro fue creado en España en 1863. Sin embargo, el decreto impedía

a la Iglesia inmatricular los templos (no el resto de propiedades), porque se consideraba que su propiedad era evidente y que no podían ser objeto de comercio. En 1998 se modificaron algunos artículos del reglamento hipotecario y se permitió a la Iglesia inscribir aquellos bienes que desde tiempo inmemorial le corresponden, mantiene y pone a disposición de la sociedad. En el año 2015 se realizó una nueva modificación de la Ley hipotecaria, que reservó a las administraciones públicas esta posibilidad.

La polémica creada sobre este tema es artificial y el mismo gobierno reconoce que las inmatriculaciones se hicieron de manera correcta. En nuestra Diócesis se inmatricularon en su momento los templos y las casas parroquiales. Al hacerlo, no se adquirió su propiedad, sino que se reconoció públicamente lo que era ya sabido por todos.

La Iglesia administra, cuida y pone a disposición de todos estos bienes, que cumplen una función religiosa, y también, en muchos casos, una función cultural. En su inmensa mayoría, dichos bienes generan importantes costes de mantenimiento y conservación para la Iglesia, que la Iglesia misma realiza por entender que forma parte de su misión.

4. Los privilegios de la Iglesia. El régimen fiscal de la Iglesia

Se dice que la Iglesia mantiene privilegios porque no paga el IBI, pero ni las onegés, ni otras asociaciones, fundaciones, instituciones ni las otras confesiones pagan el IBI. Eso es así por la Ley de Mecenazgo que se aprobó en 2002. Esta Ley reconoce que hay multitud de asociaciones, instituciones, o fundaciones que realizan una gran labor que beneficia a toda la sociedad y de esta manera, el Estado las apoya no cobrando el IBI. No hay ningún régimen especial, único o distinto para la Iglesia.

5. Los fondos comunes

Para evitar diferencias excesivas entre unas entidades y otras, se establecen lo que se denomina un “Fondo común”, al que todos aportan y con esa aportación se compensa a las entidades más débiles. A nivel nacional existe el “Fondo común interdiocesano” en la Conferencia Episcopal. En nuestra Diócesis tenemos el sistema de “cuota diocesana”: todas las parroquias y entidades diocesanas aportan a la caja diocesana el 10 % de sus ingresos. Con esta aportación se atiende a las parroquias o entidades con más necesidades (70 %) y al Fondo de sustentación del clero (30 %).

6. Corrupción (económica) en la Iglesia

Como en todas las instituciones, se pueden dar casos de corrupción. En el caso de la Iglesia resultan más dolorosos, porque contradice radicalmente lo que predica y propone como modelo de vida.

Se dan también con frecuencia errores en la gestión: inversiones hechas con buena intención pero que suponen después una gran carga para la Diócesis, inversiones financieras que resultan ser un fraude, venta de inmuebles a bajo precio, sobrecostes en obras realizadas, etc.

Todo ello aconseja incrementar los organismos de decisión y de control, de manera que la decisión de una inversión o una compra cuente con el suficiente asesoramiento. Es bueno, además, contar con profesionales para realizar estas tareas.

7. Crecer en transparencia

En el tema de la transparencia se han dado avances importantes, aunque queda mucho por hacer. En los últimos años, se han creado oficinas de transparencia tanto a nivel nacional como diocesano, se han puesto en marcha portales de transparencia, se publican memorias de actividades, se ha mejorado el plan contable y los programas de gestión, se han elaborado manuales de buenas prácticas (para inversiones, licitación de obras, contratación de servicios).

La Iglesia (cada una de sus entidades) tiene que rendir cuenta de lo que ha recibido y a qué lo ha destinado. La transparencia facilita un cierto control de la institución por parte de los ciudadanos y la sociedad civil y supone una herramienta fundamental para luchar contra la corrupción.

8. Ayudar a la Iglesia en sus necesidades

“Ayudar a la Iglesia en sus necesidades” es un deber de los fieles cristianos. Las formas de ayudar son diversas:

- a) Marcar la casilla de la Iglesia católica en la declaración de la renta
- b) Haciendo aportaciones. La suscripción periódica es el modelo más deseable de sostenimiento de la Iglesia. Hay que tener en cuenta que estas aportaciones pueden desgravar. Existe a nivel nacional un portal para hacer donativos que se llama “Dono a mi Iglesia”.
- c) Dejando bienes en testamento a alguna de las entidades de la Iglesia; se puede señalar una finalidad concreta.

En cualquier caso es importante avanzar hacia el “sostenimiento pleno”, es decir, que los católicos sean conscientes de que les corresponde principalmente a ellos sostener económicamente su Iglesia.